

Številka: 131-24/2022
Datum: 13. 3. 2023

Poročilo o delu Komisije Vlade Republike Slovenije za reševanje vprašanj prikritih grobišč v letu 2022

I. UVOD

Varstvo vojnih grobišč in varstvo prikritih vojnih grobišč je v Republiki Sloveniji urejeno z:

- Zakonom o vojnih grobiščih (Uradni list RS, št. 65/03, 72/09 in 32/17, v nadaljnjem besedilu: ZVG) in
- Zakonom o prikritih vojnih grobiščih in pokopu žrtev (Uradni list RS, št. 55/15 in 92/21, v nadaljnjem besedilu: ZPVGPŽ).

Varstvo vojnih grobišč in varstvo prikritih vojnih grobišč je v pristojnosti Republike Slovenije.

Vlada Republike Slovenije

Državni zbor Republike Slovenije je 09. 07. 2015 sprejel Zakon o prikritih vojnih grobiščih in pokopu žrtev, ki je bil 24. 07. 2015 objavljen v Uradnem listu Republike Slovenije, št. 55/2015, veljati pa je začel 08. 08. 2015. ZPVGPŽ v 3. členu določa, da je za varstvo prikritih vojnih grobišč pristojno ministrstvo, pristojno za vojna grobišča (v nadaljnjem besedilu: pristojno ministrstvo), in ga izvaja na podlagi tega zakona, Zakona o vojnih grobiščih, v skladu z ostalimi veljavnimi predpisi ter v skladu s sprejetimi mednarodnimi obveznostmi (mednarodnim humanitarnim pravom, načeli in pravili o ravnanju z mrtvimi, določenimi z Ženevskimi konvencijami z dne 12. 8. 1949 in Dopolnilnimi protokoli z dne 8. 6. 1977 o zaščiti žrtev mednarodnih oboroženih spopadov, v skladu z Resolucijo 1481 o mednarodni obsodbi zločinov totalitarnih komunističnih režimov, ki jo je sprejela parlamentarna skupščina Sveta Evrope dne 25. 1. 2006, in z resolucijo Evropskega parlamenta z dne 2. 4. 2009 o evropski zavesti) in sklenjenimi meddržavnimi sporazumi.

Do sprejetja ZPVGŽ je varstvo vseh vojnih grobišč (vojaška grobišča, grobišča žrtev vojne in grobišča žrtev vojne – po vojni usmrčenih oseb), skladno z ZVG, izvajalo Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (v nadaljnjem besedilu: MDDSZ). Od sprejetja ZPVGŽ do uveljavitve ZPVGŽ-A (23.6.2021) pa je bilo varstvo prikritih vojnih grobišč pristojnost Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo.

Z uveljavitvijo ZPVGŽ-A je pristojnost za varstvo prikritih vojnih grobišč prešlo na nov organ v sestavi – Upravo Republike Slovenije za vojaško dediščino (v nadaljevanju: URSVD), ki deluje v okviru Ministrstva za obrambo. Omenjeni organ je tako postal pristojen za celovito varstvo vseh vojnih grobišč.

Komisija Vlade Republike Slovenije za reševanje vprašanj prikritih grobišč

Za vodenje aktivnosti pri postopku odkrivanja prikritih vojnih grobišč, v skladu z ZPVGŽ in ZVG je Vlada Republike Slovenije na 96. redni seji dne 12. 7. 2016 (sklep Vlade RS št. 01201-4/2016/4 z dne 12.7.2016) imenovala Komisijo Vlade Republike Slovenije za reševanje vprašanj prikritih grobišč (v nadaljnjem besedilu: Komisija), ki jo sestavljajo: dr. Jože Dežman, predsednik; dr. Mitja Ferenc, član; dr. Anton Velušček, član; dr. Maksimiljan Sagadin, član; Pavel Jamnik, član; dr. Andrej Mihevc, dr. Vida Deželak Barič, članica; Boštjan Kolarič, član in Peter Sušnik, član.

Dne 10. 5. 2022 je Vlada Republike Slovenije (sklep Vlade RS št. 01201-3/2022/6) imenovala nove člane Komisije. Mandat komisije se je začel 15. 5. 2022 in traja pet let. Člane komisije je predlagalo Ministrstvo za obrambo. Komisijo sestavljajo dr. Jože Dežman, predsednik; Dr. Mitja Ferenc, član; dr. Anton Velušček, član; dr. Maksimiljan Sagadin, član; dr. Jožef Možina, član; dr. Renato Podbersič, član; Breda Gačnik, članica; dr. Tomaž Ivešič, član in Peter Sušnik, član. Z dnem imenovanja novih članov Komisije je prenehal mandat članom imenovanim s sklepom Vlade Republike Slovenije, št. 01201-4/2016/4 z dne 12.7. 2016.

Na podlagi drugega odstavka 5. člena Zakona o prikritih vojnih grobiščih in pokopu žrtev (Uradni list RS, št. 55/15 in 92/21) je minister za obrambo izdal sklep o določitvi tajnika in namestnika tajnika Komisije. S sklepom ministra za obrambo Marjana Šarca (št. sklepa: 131-24/2022-8 z dne 24. 11. 2022) je bil namesto tajnice komisije Jasmine Rihar imenovan tajnika Jurij Pušlar. Administrativno-tehnična dela za Komisijo opravlja Uprava Republike Slovenije za vojaško dediščino Ministrstva za obrambo.

Člani Komisije so skladno s 4. členom ZPVGŽ upravičeni do povračila stroškov, nastalih v zvezi z opravljanjem strokovnih nalog in do ustreznega nadomestila za njihovo dejansko opravljeno delo. Vlada Republike Slovenije je na 88. redni seji dne 19. 5. 2016 določila višino nadomestila za opravljanje strokovnih nalog članov Komisije (št. 13100-4/2016/3). Sejnina in

stroški za udeležbo na seji se obračunajo na podlagi sklepa Vlade RS št. 01201-10/2008/5 in Uredbe o sejinah in povračilih stroškov v javnih skladih, javnih agencijah, javnih zavodih in javnih gospodarskih zavodih (Uradni list RS, št. 16/09, 107/10, 66/12, 51/13 in 6/15).

Sredstva za delo Komisije zagotavlja Ministerstvo za obrambo ter zanjo opravlja tudi strokovne, tehnične in administrativne naloge.

II. PROGRAM DELA KOMISIJE VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE ZA REŠEVANJE VPRAŠANJ PRIKRITIH GROBIŠČ ZA LETO 2022

Podlaga za pripravo programa dela in finančnega načrta Komisije je tretji odstavek 4. člena ZPVG PŽ.

Program dela Komisije Vlade Republike Slovenije za reševanje vprašanj prikritih grobišč je Komisija potrdila 10.12.2021. Vlada Republike Slovenije pa je na 120. redni seji dne 31.3.2022 program tudi potrdila (pod točko 1.16, št. 13100-3/2022/4).

III. AKTIVNOSTI V OKVIRU VARSTVA IN ODKRIVANJA PRIKRITIH VOJNIH GROBIŠČ

1. Zbiranje in obdelava podatkov o prikritih vojnih grobiščih in grobovih - urejanje evidenc in baze

Na podlagi Elaborata in vsebinske nadgradnje obstoječe baze in aplikacije Grobišča ter na podlagi opravljenega dela in izkušenj izvajanja aktivnosti pri postopkih odkrivanja prikritih vojnih grobišč v letih 2015 – 2020, so v letu 2022 z Inštitutom za novejšo zgodovino in Filozofsko fakulteto potekali pogovori o nadgradnji evidence prikritih vojnih grobišč, predvsem z vidika funkcionalnosti, popolnosti in natančnosti prikaza podatkov ter oblikovanje morebitnih dodatnih zahtev za izvajalca. Slednje bo omogočilo lažji in bolj logičen prenos podatkov o prikritih grobiščih v evidence vojnih grobišč.

2. Potrjevanje grobišč/sondiranje

V letu 2022 na terenu ni bilo opravljenih nobenih sondiranj oziroma potrjevanj grobišč.

3. Prekop žrtev iz grobišča Jama pod Macesnovo gorico

Dne 4. 2. 2022 je Ministrstvo za obrambo na podlagi 27. in 28. člena Zakona o vojnih grobiščih izdalo dovoljenje podjetju Avgusta d. o. o. za izvedbo izkopa posmrtnih ostankov žrtev iz grobišča Jama pod Macesnovo gorico. Po opravljenih gradbenih pripravljalnih delih za dostop

do posmrtnih ostankov, se je v mesecu maju 2022, pričelo z ekshumacijo žrtev. Ekshumacija žrtev iz brezna je bila zaključena v mesecu oktobru 2022. Antropološki pregled, opravljen do konca oktobra 2022, je potrdil okrog 3.200 žrtev. Dokončno število žrtev bo znano po zaključenem podrobnem antropološkem pregledu najdenih posmrtnih ostankov, ki bo predvidoma zaključen do novembra 2023.

Do sprejema odločitve o lokaciji pokopa so posmrtni ostanki žrtev shranjeni v začasnem depolu v Kočevju.

4. Prekopi

V letu 2022 so bile opravljene naslednje ekshumacije:

- Ekshumacija posmrtnih ostankov v tankovskem jarku v Mostecu. Ekshumirano je bilo 258 oseb. Posmrtni ostanki so bili preneseni v kostnico v Škofji Loki.
- Ekshumacija posmrtnih ostankov iz grobišča Jama pod Macesnovo gorico. Ekshumirano je bilo približno 3.200 oseb. Natančno število bo znano po končani natančni antropološki analizi. Posmrtni ostanki so bili preneseni v začasni depo v Kočevju.
- Ekshumacija posmrtnih ostankov iz grobišča Velike Lipljene. Ekshumirane so bile 4 osebe. Posmrtni ostanki bodo predani pogrebni službi, ki bo izvedla pokop na pokopališču Dolenje Kamence.

5. Depo vzorcev za identifikacijo

Skladno s 10. členom ZPVGPŽ Komisija zagotavlja identifikacijo posmrtnih ostankov slovenskih žrtev tudi z odvzemom vzorcev DNK za morebitno naknadno genetsko analizo.

Po sklepu Komisije so odvzeti vzorci, pod strokovnim nadzorom Nacionalnega forenzičnega laboratorija Generalne policijske uprave, ustrezno hranjeni v srednjem prekatu kostnice na pokopališču v Škofji Loki.

V letu 2022 ni bilo izvedene nobene DNK analize posmrtnih ostankov.

6. Pokop žrtev

Komisiji tudi v letu 2022 ni uspelo pridobiti ustreznega pokopnega polja za pokop posmrtnih ostankov žrtev na osrednjem pokopališču Žale v Ljubljani. Prizadevanja za pridobitev pokopnega mesta na pokopališču Žale ter pogovori z Mestno občino Ljubljana in upravljavcem pokopališča Žale niso bili uspešni. Na pokopališču Žale se predvideva pokop posmrtnih

ostankov žrtev iz grobišča Jama pod Macesnovo gorico in umorjenih Romov iz Mačkovca, Iške in Sodražice.

7. Ureditev grobišč

V letu 2022 je bil izveden javni razpis in podpisana pogodba z izvajalcem za izdelavo spominskih obeležji skladno z elaboratom ureditve grobov (avtor Franc Popek u.d.i.a.). Pogodba je bila podpisana za leti 2022 in 2023. Na podlagi podpisane pogodbe je bil naročen spomenik žrtvam iz brezen Konfin I, Konfin II in Žiglovica, ki pokopane na pokopališču Prigorica (občina Ribnica). Spomenik bo predvidoma postavljen do konca meseca april 2023.

Na grobiščih Jama pod Krenom in Krimška jama sta bili popravljene zaščitni ograji okoli brezen. V register prikritih grobišč ni bilo vpisanih novih grobišč.

8. Hramba predmetov

Vprašanje hrambe predmetov, najdenih pri prekopih žrtev vojnega in povojnega nasilja je bilo urejeno tako, da je Muzej novejšje zgodovine izrazil pripravljenost za prevzem vseh predmetov. Opravljena je bila predaja večine predmetov, ki so bili hranjeni v depojih v Cerknici, del predmetov pa je bil predan Parku novejšje zgodovine Pivka.

9. Delo komisije (sejnine in stroški članov komisije, strokovna literatura, oprema, nadomestila za strokovno delo članom komisije)

Komisija se je v letu 2022 sestala na petih sejah. Ob Dnevu spomina na mrtve so se člani Komisije udeležili nekaterih komemoracij na vojaških grobiščih, ki jih je organiziral URSVD. Stroški sejnin v letu 2022 so znašali 2.421,27 EUR, ostalih stroškov z delom komisije ni bilo.

10. Zaključek

Komisija je v minulem letu nadaljevala z izvedbo postopkov odkrivanja in urejanja prikritih vojnih grobišč.

Leto 2022 je glede izvedbe nalog pomembno zaznamoval prekop žrtev iz grobišča Jama pod Macesnovo gorico. Izkop je bil zahteven, tako izvedbeno kot tudi finančno, saj je bila večina sredstev namenjena prav za prekop žrtev. Komisija ocenjuje, da ima po prenosu pristojnosti na

Ministrstvo za obrambo dobro podpora pri izvedbi svojih nalog, z vidika strokovne, tehnične in administrativne podpore, v Upravi RS za vojaško dediščino.

V naslednjem letu Komisijo čaka predvsem določitev pokopnega mesta za žrtve prekopane iz grobišča Jama pod Macesnovo gorico in postavitve ustreznega spominskega obeležja, ureditve registra, nadaljevanja postopkov evidentiranja in urejanja prikritih vojnih grobišč ter njihovega vpisa v register vojnih grobišč in zagotovitev ustreznega varstva z vidika kulturne dediščine.

IV. FINANČNO POROČILO

Sredstva za delo Komisije v višini 1.226.650,50 EUR so bila zagotovljena v okviru proračuna in rebalansa za leto 2022 Ministrstva za obrambo. Načrtovana sredstva so bila porabljena v skladu z načrtom. Skupno je bilo na ustrezni proračunski postavki v letu 2022 realiziranih 1.188.098,14 EUR, kar je 96,9% realizacija.

Dr. Jože Dežman
PRESEDNİK KOMISIJE

